

Փ Ո Ւ Ն Գ

ՕՐԱԳԻՐ

10 փարայ

ԹԻԻ 123

ՀԻՆԴԱԼԹԻ

1868 ՄԱՐՏ 14

Ընեն օր կհրատարակուի : — Սէկ հատը տասը փարայ է : — Մայրաքաղաքին մէջ բռնանորդ բռնաւորաց Սէկ Սէճիս պիտի վճարէ 100 թուղ համար : Իսկ գաւառաց մէջ 25 դըշ . դարձեալ 100 թուղ համար : Թղթատարութեան ծախքէ ուրաւ բլլաւ : — Ծանուցման տողը 40 փարայ է մէկ անգամի համար : — Մտորիս վերաբերեալ նամակ և ուրիշ որ և է դրութիւն պետք է ուղղել առ Տնօրէնն ի կուտիս պի հետխան տպարանը :

ՆԵՆԻՐԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մայրաքաղաքին ի վերն շէրլա լրագիրը բարձր . Փուտ փաշայի կենսագրութիւնը կհրատարակէ , ուսկից մենք ալ կքաղենք :

Բարձր . Փուտ փաշա իզգէթ Մալա հաջախուր բանաստեղծին որդին և տաղանդաւոր ի կլա հանրմին եղբորորդին է . Հայրը մայրաքաղաքին երևելեաց սիրելի և մեծ հարըստութեանց տէր եղած էր : Սակայն երբ 1828 ին Փերթէվ փաշային ըրած պատերազմին առաջարկութիւնը համարձակեցաւ անխոհեմութիւն համարիլ . Սուլթանին աջքէն ինկաւ , որով դատապարտուեցաւ աքսորանաց : Փուտ փաշա այն ատեն կալաթա սերայի նորահաստա դպրոցին մէջ բժշկութիւն սորված ըլլալով՝ Տրիպոլիս գնացած էր իբրեւ ծովային նաւատորմիղին բժիշկ : 1834 ին երբ վերադարձաւ , Թարգմանութեան գրասենեակը մտաւ : Բիշ ատենէն ի զնաւոցի Օսմանեան գետապանին առաջին քարաուղար անուանեցաւ . և մեծ ծառայութիւններ ըրաւ տէրութեան այն ատենը , երբ արեւմտեան տէրութիւնք միջամտութիւն կընէին Բ . Դրան հետ հաշտեցնել Սէհմէա Մը

փաշան : Իւր հաւատարիմ ծառայութիւններով արժանի եղաւ Սպանիոյ և Փորթուգալի թագուհիներուն խընդակցութեան երթալ 1843 ին , Ի դարձին Բ . Դրան առաջին Թարգման և դիւանին Պէրլքէի պաշի եղաւ : Եւս պաշտօնները կատարելու ատենն էր երբ Բէշիտ փաշա Դանուբեան նահանգները խրկեց զանի , որպէս զի ան կողմերը տեղի ունեցած ապստամբութիւնը նուաճէ : Եւս նոր պաշտօնը սիրով յանձն առաւ Փուտ փաշա , և առաջին անգամ Պուքրէշ մոնէրով տեղւոյն ազնուականները զսպեց : Սակայն ուրիշ մեծ ծառայութիւն մ'ալ պիտի ընէր Փուտ փաշա . զի այն միջոցին ի Եհ և Հունգարացի փախըստականներ կ . Պօլիս եկած ըլլալուն համար Եւստորիա և Ռուսիա Բ . Դունէն կպտհանջէին որ այն փախըստականները ետ ճամբէ . Ի սկզբան Բ . Դուր չպատուախանեց , բայց քիչ ատենէն Փուտ փաշան Բեգրպուրի ղրկուեցաւ Սուլթանին նամակաւ , որպէս զի վերջին ծանրակշիւ գործն ալ ի գլուխ հանէ : Իւր իրաւամբ Փուտ փաշա հաճեցոյց Ռուսիոյ կայսրը որ լեհ և հունգարացի փախըստականք Տաճկաստանի գաւառները ցրուին : Եւս պաշտօնը կատարե-

էն վերջը Եգիպտոս դորձաւ և Եր. պաս փաշան համոզեց որ Թանդիմաթի մասին Սուլթանին հրովարտակը հրատարակէ, որ մինչև այն ատեն ետ ձգուած էր : 1852 ին Քուառ փաշա Սենցիքօթի իշխանին ատելութեանը զսէ եղած՝ հրաժարեցաւ իւր պաշտօններէն : Սակայն երկու տարի վերջը Իօմէր փաշայի բով իբրև գործադատար ընտրուեցաւ, և քիչ ատենէն Եգիպտոս իրիւեցաւ տեղւոյն խռովութիւնը դադարեցնելու : Իսկ 1855 ին Թանդիմաթի ժողովոյն անդամ և արտաքին գործոց պաշտօնեայ եղաւ և այս պաշտօններով փաշայութեան ատիճանին բարձրացաւ, և 1860 ին Մարեստան իրիւեցաւ, ուր իւր հանձարովը քիչ ժամանակուան մէջ նախկին հանդարտութիւնը հաստատուեցաւ, և յաջողեցաւ Գազլիոյ հիւպատոսին Գամասիոսի և անոր չքականներէն պահանջած 150 միլիոն դահեկան տուգանքին կէտը միայն վճարել տալ :

— Վերջին օրերս հասարակաց ուշադրութիւնը Պալիարիստանի վրայ դարձած ըլլալուն՝ կարելի որ կհամարեմք յիշեալ երկրին վրայ վնասակար ական տեղեկութիւն մը տալ :

Հազար տարիէի վեր պուլիարները մի և նոյն տեղը կրնակին : Ասոնց հայրենեաց տարածութիւնն է 4,200 քառակուսի մղոն և բնակիչքը 2,225,000 : Իսկ բուն Պուլիարիա 1600 քառակուսի մղոն տարածութիւն և 3,500,000 բնակիչ ունի այժմ : Նախկին Պուլիարիայի մէկ մասը Թրակիայի խառնուած է, որուն տարածութիւնն է 1400 մղոն՝ 2,155,000 բնակչոք : Միւս մասերն ալ Վալեդոնիոյ, Թեոսաղիոյ և Ալպանիոյ խառնուած են : Պուլիարիստանի մէջ այժմ 5 միլիոն բուն պուլիար կան որ Տաճկաստանի

հպատակ են : Իսկ է թէ Եւրոպիոյ Տաճկաստանի բնակչոց մէկ երրորդ մասը կկազմեն : Այս բաղմաթիւ ժողովրդեան 300,000 ը տաճիկ են, որք Խիօլէ կըսուին : 60,000 պապադաւան, որոնք կըսուին Բօլան, և մնացածները՝ յունադաւան : Պուլիարիստանի կլիման բարեխառն, և երկիրը արդասաբեր է, դժբաղդաբար ամէն կողմ մշակուած չէ :

Այս երկիրը հարուստ է նաև հանքի կողմանէ, սակայն Ռուսիոյ և Տաճկաստանի պատերազմոց պատճառաւ ճարտարագործութիւնը այնչափ ծաղկած չէ : Հատ գեղեր անբնակ մնացած են այժմ : Հրամաքաղաքը ուր 70,000 բնակիչք կային, այժմ 30,000 բնակիչ միայն կան : Պուլիարիստանի գլխաւոր քաղաքներն են Ենգրիանուպօլիս՝ որ 160,000 բնակիչ ունի, Իշովանլի՝ 60,000 : Աօֆրա՝ 40,000 : Նիսա, Թրաքիա որ կոչուեալ նիստ քաղաք էր : Վառնա՝ սեւ ծովուն եղերքը շինուած, Վիսին, Սամսոփ, Ռուսչուք, ևն :

— Թայլանի Հէհպէնտէր անուանեցաւ Կիրաստնի առևտրական ժողովոյն նախորդ նախագահ Սուսթաֆա Մեմիէ Էֆէնտի :

— Իբրաննու կառավարիչ Տալուա փաշան առժամանակեայ կերպով մայրաքաղաքս պիտի դադարէ :

— Երգէն ծանուցած եմք թէ մայրաքաղաքս Ետրնէ և անկէց Սուսթիի կողմերը երկաթուղիներ պիտի շինուին : Եւստիսա նայելով, երէկ յատուկ գործակալներ Ետրնէ — դափուի դուրսը ժողովուրդէն և շինութեան սկսուեր է :

— Նախորդ ամսոյն սկիզբները Պաղտատի մէջ ձիւն եկեր և մինչև հիմա նմանը չտեսնուած սուստիկ ցուրտ եղեր է :

— Յւսմանից Արարդտ իշխանը Ռուսիայ կ'ոյսերական գերդաստանէն Աստանդին իշխանին աղջկան հետ պիտի ամուսնանայ եղեր :

— Արրիտ անուն հելենական ծովապատակ շոգենաւուն Արետէ փոխադրած պաշարը լեռներէն իջած հեղեղներէն մղուելով ծովը թափեր է , և հանելու համար հոն հաւաքուող ապտամբներէն 70 ի չափ անձինք կեանքերնին կորուսեր են հեղեղաց մէջ :

ԱՐՏԱՐԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վերիկայի Քէնդըքի նահանգին մէկ քաղաքին մէջ տան և երեք տարւան սեւ աղջիկ մը կախուելու դատապարտուեր է ճերմակ մանուկ մը սպաննելուն համար : Այս աղջիկը մինչեւ իր գլխատման ժամը անխառն երեւնալով տարօրինակ հանդարտութեամբ պատիժը կրեր է :

— Հասկնալիքն էր չէն պարտնակեր : Սինչեւ ցարդ թշնամի բանակները անշարժութեան մէջ են : Ստիպեալ այն պէս կ'յուսացուի որ կամ թէ ոգորտ առաջ քալէ և այս արշաւանքը պատերազմով լինայ , կամ թէ Ստիպող քաջուն իր բոլոր բանտարկեալներով , և հոն պաշարուի : Արեջայէս տակը յուսացուի որ թերեւս ուղե տուի վատաւողը երկիր մը քաջուիլ , որով երկար և վտանգաւոր պատերազմի մը պատճառ ըլլայ :

— Վեղիական զօրքը քանի որ Հալեշտանի ներսերը յառաջանան , այնչափ քիչ արուածեանց կ'աւտահին : Վեղեալները երեք զինուորական հրամանատար և 11 զինուորք աներեւոյթ եղած ըլլալով , քննութեամբ իմացուեր է թէ հասկնալները անդղիւ-

կան բանակատեղին բոլորովն փորտելով , առիթ գտնելուն պէս տեսած անդղիւսներնին կ'ռնեն կասնին եղեր :

— Տրուսիայի և Վերիկայի կառավարութեանց մէջ թղթատարութեան վերաբերեալ նոր դաշնագրութիւն մը ստորագրուեր է : Այսուհետեւ Տրուսիայէն Վերիկա և Վերիկայէն Տրուսիա ղրկուած գրութեանց համար առհասարակ 20 ական փարայ վարձ պիտի առնուի :

— Չինաստանի մէջ անցեալները երկու անգամ դեանաշարժ է եղեր : Չինացիք մինչեւ հիմա դեանաշարժ տեսած չըլլալով շատերը մեծ սարսափով անոններնին ձգեր փախեր են : Բայց որով արեւմտաշտ են , կիարծնեղեր թէ արեւակին բարկութեան պատճառաւ երկիրը կասանի :

— Գաղղիոյ կառավարութիւնը միտք ունի անդղիական ընկերութեան մը արտօնութիւն տուլ , Գաղղիայէն Վերիկա ներքնածովեան հեռագրահան թել մը հաստատելու համար : Այսպիսի թել մը արդէն հաստատուած է Վեղիկայէն Վերիկա , և չյուսացումէն աւելի շահ կ'ընէ :

— Վատրիայ կայսրը Վաշարատան երթալով , բիչ մը ժամանակ Ռեշթի մէջ տիտի բնակի եղեր :

ԱԶԳԱՅԻՆ

Նախորդ թոռը Էրասմուսիւն պիտի անհետանայ շարունակութեանը

Արդ ինչպէս ամեն բարի մարդիկ նոյնպէս գեր . Օրբարիս Վերեպիս կոպան ալ իւր նախնածորներն ու հակառակորդներն ունեցաւ : Այսպիսի մէկ քանի անձինք անխղճաբար ըսկրան բամբասել զորարտել զՆորին գերապատուութիւնը , և այնպիսի

ծանր յանցանքներ դնել վրան, որոնք՝ վկայ է՝ Արկին, Աորին՝ Վերապառուռ թեան մաքէն անգամ չէին անցնէր և չեն անցնիր։ Այս մէկ քանի հակառակորդաց՝ անուանելի՝ զրպարտութիւնները Պօլսոյ 1-2 լրագրաց մէջ ալ արձագանք ու տեղի գտան, և այսպէս դժբաղդաբար մեր Վեր. Ա. ռաջնորդին՝ Ղզգին մէկ բարձրատու ծան կղերականին անբիծ անուելը ի լուր համայն աշխարհի իբրեւ արատաւոր հրատարակեցաւ։ Օգբարիա արքեպիսկոպոսի հակառակորդաց ու բամբատողաց գլխաւորն եղաւ Ռւլաշ գիւղի հանգուցեալ Տ. Բարսեղ քահանայի խոտուածատուր անուն որդին, Սա՛ մեր գեր. Ղաւջնորդէն կպահանջէր զինքը քահանայ ձեռնադրել, և կարդէր թէ՛ « Զայրը փախճանած աւտեն կտակ ըրած է իւր որդւոյն, յետ իւր մահուան՝ քահանայանալ իւր անունն յիշատակը կենդանի պահելու համար »։ Սեր գեր. Ղաւջնորդն մերժեց անոր այս խնդիրը, ըստ որում խոտուածատուրը բոլորովին զուրկ ու թափուր էր քահանայութեան պէտք եղած ամեն յատկութիւններէն, և հետեւաբար՝ քահանայութեան անարժան. և այսպիսի խնդրոյ մի մէջ թէ արդարեւ դրաւոր ու վկայեալ կտակ ալ եղած ըլլար, անգործադրելի էր, ըստ որում ինչպէս ամենուն յայտնի է՝ մեր ազգին մէջ ինչպէս նաեւ բոլոր քրիստոնեայ ազգաց մէջ՝ քահանայ ըլլալու անձին համար արժանաւոր յատկութիւններ կրկնութիւն և չէ թէ հայրենի կտակ կամ ուրիշ որ և է յանձնարարութիւն։ Եթէ քահանայանալու անարժան եղող խոտուածատուրը « կտակ կայ » ըսելով քահանայ ձեռնադրուէր, այն ատեն ի հարկէ ուրիշ շատերն կընէին և այսպիսի ճախող պատրուակաւ Արկեղեցւոյ պաշ-

տօնէից մէջ կրննէին և հետեւաբար աւելի կշտանար եկեղեցական անարժան պաշտօնէից թիւը։ Օգբարիա Ղրքեպիսկոպոսի իրաւամբ մերժեց խոտուածատուրի այս արտառոյց պահանջումն, և ապաքէն բոլոր վիճակայնոց իւր վրայ ունեցած բարի համարումն այս առթիւ աւելի ճոխացաւ։ խոտուածատուրն ինչպէս յայտնի է, այս մերժման վրայ ցաւելով ու սրտմտելով, բամբասանաց սուր ի ձեռին՝ սկսաւ յարձակիլ մեր գեր. Ղաւջնորդին պատուոյն դէմ։ Վիճեց Սեբաստիոյ Ղաւջնորդ կարապետ եպիսկոպոսին՝ որ հիմա Պօլիս ծանր ամբաստանութեան ներքեւ կգտնուի, և անոր ձեռնադրութիւնը խնդրեց։

(Երբեմնաիւր)

Կսեմք թէ՛ խառն ժողովը Բ. Դրան մէկ ազգարարութեան վրայ պարտաւորեւր է հեռագրով մայրաքաղաքս կանչել կարնոյ Ղաւջնորդ Վեհապետեան Տ. Յարութիւն Ս. Արքեպիսկոպոսն։

— Խառն ժողովոյ ատենապետ մեծ. Սերվիլէն էֆէնաին կայսերական կառավարութեան բողոքելով Սանդու մէի Աֆքեար օրադրոյն համար՝ դատ խնդրեւր է իւր անձնական պատուոյն դէմ եղած յարձակմանց պատճառաւ։

Կը լսեմք թէ՛ Սերվիլէն էֆէնաիին որդին իւր Զօրը կողմանէ փոխանորդաբար դատի պիտի մտնէ Փանոսեաւնի հետ։

ՏՆՕՐԷՆ ԵՒ ՁԻ

Ը. Ս. ԱՄԵՆԱՆԵՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՍԻՒՆԵՆՏԻՍԵԱՆ